

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ขยะมูลฝอยเป็นปัญหาสำคัญที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะในเมืองใหญ่ๆหรือเมืองหลวงเช่นกรุงเทพมหานคร (จารึก รัตนบูรณีย์, 2539ก: 73) ผลกระทบดังกล่าวได้แก่ ปัญหาเรื่องน้ำชะล้างขยะปนเปื้อนต่อแหล่งน้ำสาธารณะ ปัญหาเรื่องการรบกวนจากกลิ่นขยะ ปัญหาเรื่องทัศนียภาพที่น่ารังเกียจ ปัญหาเรื่องการแพร่กระจายของเชื้อโรค เป็นต้น (การบำบัดและการใช้ประโยชน์จากขยะตามแนวพระราชดำริ, 2538: 37)

ปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาที่มีการสั่งสมมายาวนานแม้ว่ารัฐบาลจะมีนโยบายและมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการลดปริมาณของเสียและนำของเสียมาใช้ประโยชน์ตั้งแต่ปีพ.ศ.2524 จนถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 – 2544) ในปัจจุบันแล้วก็ตาม กรุงเทพฯยังคงมีปริมาณขยะที่เพิ่มขึ้นเป็น 1.2 กิโลกรัมต่อคนต่อวัน หรือประมาณ 8,626.05 ตันต่อวัน ขณะที่ความสามารถในการจัดเก็บมีเพียง 7,650 ตันต่อวัน จึงคงมีขยะมูลฝอยตกค้างในชุมชนประมาณ 976.05 ตันต่อวัน (บริษัทแกรมมี โซเชียล วิชั่น จำกัด, โครงการกรุงเทพฯเมืองสะอาด, 2540 อ้างถึงในดวงดา พิริยานนท์, 2540: 5) และเมื่อทำการจำแนกประเภทของขยะจะพบว่า มีขยะ 45% จากปริมาณขยะทั้งหมดได้แก่ กระดาษ 19% พลาสติก 13% แก้ว 8% โลหะ 5% เป็นขยะที่สามารถนำไปสู่กระบวนการหมุนเวียนผลิตกลับมาใช้ใหม่หรือรีไซเคิล (Recycle) ได้ (สมาคมสร้างสรรค์ไทย, 2539)

ปริมาณขยะดังกล่าว มีส่วนเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของบุคคล เช่น พฤติกรรมการทิ้งขยะมูลฝอยไม่เลือกที่ หรือการทิ้งขยะมูลฝอยโดยไม่มีการแยกประเภท (จารึก รัตนบูรณีย์, 2539ก: 73) ซึ่งวิธีการคัดแยกขยะมูลฝอยที่ดีที่สุดคือ การคัดแยกจากแหล่งกำเนิดขยะมูลฝอยนั่นเอง เพราะทำได้ง่าย สิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายน้อย เพียงให้แต่ละบ้านจัดให้มีภาชนะรองรับขยะมูลฝอยแยกกันไว้เป็นแต่ละส่วน (ปรีดา แยมเจริญวงศ์, 2531)

สมาคมสร้างสรรค์ไทย (2540) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการแยกประเภทขยะเพื่อรีไซเคิลไว้ดังนี้

1. ขยะลดลง
2. สิ่งแวดล้อมดีขึ้น
3. ลดค่าใช้จ่ายในการกำจัดขยะในกรุงเทพฯ ได้วันละ 300,000 บาท ปีละ 112 ล้านบาท ประหยัดค่าน้ำมันรถเก็บขยะได้วันละ 6,200 ลิตร
4. พนักงานเก็บขยะจัดเก็บได้รวดเร็วขึ้น มีประสิทธิภาพดีขึ้น
5. ประหยัดวัสดุดีบ ลดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ลดดุลการค้าจากการสั่งเข้าวัสดุดีบ
6. ประชาชนได้ประหยัดจากการนำของกลับมาใช้อีก และได้เงินจากการขายขยะ
7. สร้างงานช่วยคนจนให้มีอาชีพและรายได้จากชาเล้ง มีการจ้างงานต่อเนื่องในโรงงานผลิตสินค้ารีไซเคิล คนงานในร้านรับซื้อของเก่า

การแยกประเภทขยะเพื่อการรีไซเคิลจึงนับว่าเป็นแนวทางการแก้ปัญหาขยะมูลฝอยที่เหมาะสม ดังนั้นจึงมีองค์กรพัฒนาเอกชน (NGO) หลายหน่วยงานเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการสื่อสารเพื่อให้ประชาชนมีพฤติกรรมแยกประเภทขยะเพื่อรีไซเคิล เช่น สมาคมสร้างสรรค์ไทย กลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมคลองเตย เป็นต้น

มูลนิธิศึกษาเอเชีย เป็นองค์กรพัฒนาเอกชนอีกองค์กรหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการดำเนินกิจกรรมทางการสื่อสารดังกล่าว โดยดำเนินโครงการ "ขยะแห้งแลกต้นไม้" ในชุมชน 70 ไร่เขตคลองเตย ชุมชนสวนพลูพัฒนา เขตสาทร และชุมชนเชื้อเพลิงพัฒนา เขตยานนาวา

การเข้าร่วมโครงการขยะแห้งแลกต้นไม้มีวิธีการคือ ชาวบ้านในชุมชนจะเป็นผู้แยกประเภทขยะแห้งแล้วนำมาประเมินราคาเพื่อแลกต้นไม้ในราคาใกล้เคียงกัน ดังแสดงในตาราง

ประเภทขยะ	ปริมาณขยะ (กิโลกรัม)	ประเภทต้นไม้(ต้น)	จำนวนต้นไม้ (ต้น)
ขวดน้ำโพลาริส	1	สนทอง,หลิว	1
ขวดน้ำยาปรับผ้านุ่ม	1	ใบเงิน,ใบทอง	1
หนังสือพิมพ์	1	คุณนายตีนทราย	1
หนังสือเล่ม	5	เข็ม,โกสน	1
ขวดเบียร์	10	กระเพาขาว	1
กระป๋องเบียร์	1	กุหลาบ,กล้วยไม้	1
เศษกระดาษ	1	กล้วยไม้	1

ตารางที่ 1 แสดงอัตราการแลกขยะกับต้นไม้ (ที่มา: มูลนิธิศึกษาเอเชีย, 2542)

จากผลการดำเนินงานดังกล่าวเป็นเวลา 1 ปี นับตั้งแต่วันที่ 26 กรกฎาคม 2541 ถึงวันที่ 24 กรกฎาคม 2542 พบว่าประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี กล่าวคือ ประชาชนในชุมชนทั้ง 3 ชุมชนมีส่วนร่วมในการนำขยะแห้งมาแลกต้นไม้รวมเป็นจำนวน 10,737.7 กิโลกรัม แยกตามประเภทขยะคือ กระดาษ 2,526.4 กิโลกรัม ขวดแก้ว 4,746.7 กิโลกรัม โลหะอลูมิเนียม 307 กิโลกรัม และพลาสติก 1,567.1 กิโลกรัม โดยมีขยะเปียกมาเป็นจำนวน 1,590.5 กิโลกรัม เนื่องจากในช่วงแรกของการดำเนินโครงการ ประชาชนบางส่วนมีความเข้าใจเรื่องการแลกประเภทขยะไม่ชัดเจนเพียงพอ ขยะแห้งที่สามารถนำไปรีไซเคิลได้ ทางมูลนิธิจะนำไปจำหน่าย เพื่อนำเงินที่ได้มาเป็นทุนหมุนเวียนในการซื้อต้นไม้มาไว้ในใช้ในโครงการต่อไป

อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่าสังเกตว่า ผู้เข้าร่วมในโครงการนี้มีทั้งเด็กและผู้ใหญ่ จากสถิติจำนวนผู้มาแลกขยะในตารางสรุปข้อมูลโครงการขยะแห้งแลกต้นไม้ของมูลนิธิศึกษาเอเชียพบว่ามีจำนวนดังนี้

เพศ \ วัย	ผู้ใหญ่ (คน)	เด็ก (คน)	รวม (คน)
ชาย	398	365	763
หญิง	475	387	842
จำนวนผู้เข้าร่วมโครงการขยะแห้งแลกต้นไม้รวมทั้งสิ้น			1,605

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนผู้เข้าร่วมโครงการขยะแห้งแลกต้นไม้ระหว่างวันที่ 26 กรกฎาคม 2541-24 กรกฎาคม 2542 แบ่งตามเพศและวัยของผู้เข้าร่วมโครงการ

อรุณี สนิทหมื่นไวย (สัมภาษณ์, 28 กันยายน 2542) ผู้จัดการมูลนิธิศึกษาเอเชียกล่าวว่า การดำเนินการสื่อสารในโครงการนี้ นอกจากการสื่อสารผ่านเสียงตามสาย การสื่อสารผ่านคณะกรรมการชุมชน เจ้าหน้าที่มูลนิธิ และสื่ออื่นๆ แล้ว เด็กนับว่าเป็นสื่ออีกประเภทหนึ่งที่ทางมูลนิธิใช้เป็นสื่อไปถึงผู้ปกครอง โดยมีกิจกรรมอื่นๆ ในมูลนิธิซึ่งเด็กเข้ามามีส่วนร่วมเช่น ห้องสมุดเยาวชน เวทีการแสดงที่เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกในลักษณะต่างๆ เช่น ร้องเพลง แสดงละคร ดังคำกล่าวที่ว่า “ชุมชนจะสะอาดและน่าอยู่ ต้องพัฒนาควบคู่ไปกับเด็ก” และการที่เด็กเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการขยะแห้งแลกต้นไม้ด้วยนั้น แสดงให้เห็นว่า เด็กเริ่มเด็กก็มีจิตสำนึกที่ดีต่อบ้าน ชุมชน และสิ่งแวดล้อม ดังนั้นการมีส่วนร่วมของคนทั้ง 3 ชุมชนในโครงการดังกล่าว นอกจากเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีของการมีพฤติกรรมแยกประเภทขยะเพื่อรีไซเคิลแล้ว ยังส่งผลดีต่อชุมชนดังนี้

1. สร้างจิตสำนึกให้กับประชาชนในชุมชนให้รู้จักรักษาความสะอาดภายในบ้าน หน้าบ้าน ตลอดจนในชุมชน ให้มีความสะอาดและน่ามอง
2. ต้นไม้ที่ประชาชนนำกลับไปปลูก สามารถช่วยจรรโลงจิตใจของประชาชนในชุมชนและผู้พบเห็น โดยเฉพาะเด็กๆ ในชุมชน ถ้ามีจิตใจรักต้นไม้แล้ว จะช่วยให้มีความอ่อนโยน ลดความก้าวร้าวลงได้
3. สร้างวินัยให้กับคนในชุมชน ทั้งในเรื่องการแยกประเภทขยะ และการมีระเบียบวินัยในการเข้าแถวตามลำดับก่อนหลังในการแลกขยะแห้งกับต้นไม้

ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่าการดำเนินกิจกรรมทางการสื่อสารของมูลนิธิศึกษาเอเชียในโครงการขยะแห้งแลกต้นไม้เป็นบทบาทขององค์กรพัฒนาเอกชน (NGO) ที่พยายามสร้างชุมชนให้เข้มแข็งโดยให้คนในชุมชนมีส่วนร่วม ในประเด็นนี้ ประเวศ วะสี (อ้างถึงใน อนุชาติ พวงลำสี และวีรบุรณ วิสารทสกุล, 2540) ผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการจุดประกายการคิดถกเถียงในเรื่อง “ประชาสังคม” ให้มีความเข้มขึ้นอย่างมากในช่วงระยะ 5-6 ปีที่ผ่านมาทั้งในงานเขียน การแสดงปาฐกถา และการอภิปรายในที่ต่างๆ ซึ่งพอจะประมวลเป็นความคิดรวบยอดได้ว่า ในสภาพของสังคมไทยปัจจุบัน ภาคส่วนหลัก (sectors) ของสังคมที่มีความเข้มแข็งและมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันอย่างมากคือ ภาครัฐ หรือ “รัฐานุภาพ” และภาคธุรกิจเอกชน หรือ “ธนาานุภาพ” ซึ่งปรากฏการณ์นี้ส่งผลทำให้สังคมขาดดุลยภาพ และเกิดความล้มเหลวในการพัฒนาของฝ่ายประชาชนหรือภาคสังคม ซึ่งเรียกว่า “สังคมสมานานุภาพ”

คำว่า “สังคมสมานานุภาพ” แสดงให้เห็นถึงความเชื่อของ ประเวศ วะสีว่า จะต้องพัฒนาให้เกิดความเข้มแข็งที่ชุมชน (community strengthening) จนเกิดคำขยายความตามมา อาทิ ชุมชนเข้มแข็ง

ความเป็นชุมชน เป็นต้น ดังที่ ประเวศ วะสี (2536) ได้ให้ความหมายของการเป็น "ชุมชน" ว่าหมายถึง "การที่ประชาชนจำนวนหนึ่งมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีอุดมคติร่วมกันหรือมีความเชื่อร่วมกันในบางเรื่อง มีการติดต่อสื่อสารกันหรือมีการรวมกลุ่มกัน มีความเชื่ออาทรต่อกัน มีความรัก มีมิตรภาพ มีการเรียนรู้ ร่วมกันในการปฏิบัติบางสิ่งบางอย่างและมีระบบการจัดการในระดับกลุ่ม" โดยนัยนี้ ประชาสังคมที่เข้มแข็ง ต้องมีรากฐานที่เกิดจากการมีชุมชนที่หลากหลายและเข้มแข็งด้วย

การศึกษาเกี่ยวกับองค์กรชุมชนที่มีการศึกษากันเป็นส่วนใหญ่ที่ผ่านมา นั้น อยู่ในมิติของ โครงสร้างและหน้าที่ การบริหารงาน ความสามารถในการปรับกิจกรรมและดำเนินงานให้เข้ากับ สถานการณ์ที่เปลี่ยนไป รวมทั้งการมีส่วนร่วมในลักษณะของการร่วมคิดร่วมทำของคนในชุมชนกับ NGO ส่วนการศึกษาเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายทอดอุดมการณ์ขององค์กร รวมทั้งรูปแบบการรวมกลุ่มใน ชุมชนจากกิจกรรมที่หลากหลายนั้นยังมีการศึกษากันน้อย (นลินี ต้นธวณิช และคณะ, 2542) ดังนั้น การที่คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการฯ ขยะแห้ง แลกต้นไม้ที่มูลนิธิศึกษาเอเชียจัดขึ้นนั้น เป็น จุดเริ่มต้นของการถ่ายทอดอุดมการณ์ทางความคิดเรื่องจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมของมูลนิธิศึกษาเอเชีย ผ่านการสื่อสารในรูปแบบต่างๆ ไปสู่ชุมชนที่สัมฤทธิ์ผล จึงน่าจะได้มีการศึกษาวิจัยเพื่อเพิ่มองค์ความรู้ใน ด้านนี้

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาว่า การถ่ายทอดจิตสำนึกเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมผ่าน โครงการฯ ขยะแห้ง แลกต้นไม้ในชุมชนโดยมูลนิธิศึกษาเอเชียไปสู่ชุมชนนั้น มีวิธีการอย่างไร คนในชุมชน เกิดแรงบันดาลใจอย่างไรจึงเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการ และการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการนั้นผ่าน กระบวนการตัดสินใจอย่างไร รวมทั้งสถานการณ์การเข้าร่วมโครงการนั้นเป็นอย่างไร

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาวาทวิทยาแนวใหม่ จากเดิมที่อริสโตเติลเคยกล่าวว่า วาทวาทวิทยา เป็นเรื่องเกี่ยวกับศิลปะการจูงใจ (persuasion) โดยเน้นการวิเคราะห์ที่ผู้ส่งสาร แต่การศึกษานี้เน้นที่การ ออกแบบสารซึ่งเกี่ยวข้องกับการตีความหมาย Gronbeck (1999) กล่าวว่า ความหมายของสรรพสิ่งนั้น ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของแต่ละคน ดังนั้น (1) การวิเคราะห์สารจึงควรยึดเอา "ความหมาย" เป็น ศูนย์กลาง วาทวิทยาแนวใหม่จึงเห็นว่าผู้รับสารเป็นหัวใจของการวิจัยศึกษา (2) การเข้าใจความหมาย นั้นอยู่ภายใต้กรอบการวิเคราะห์ด้านมานุษยวิทยาสังคม ซึ่งแต่ละบุคคลในสังคมร่วมกันสร้างเงื่อนไข ต่างๆ ในการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ การทำตนเองให้เข้ากับสถานการณ์และร่วมกันแสดงออก ผู้ส่งสารจึง ต้องสามารถปลูกเร้าให้ผู้รับสารนำสารที่ได้รับไปเปลี่ยนแปลงความคิดและพฤติกรรม ดังนั้นสิ่งที่มี

ประสิทธิภาพที่สูงสุดในการสื่อสารคือ การสื่อด้วยภาษาที่เข้าใจตรงกันระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร (shared symbol systems) หรืออีกนัยหนึ่งมีการรู้เข้าใจเชิงสัญลักษณ์เกิดขึ้น ทั้งนี้การทราบภาษาที่ใช้ในการสื่อความเข้าใจให้ตรงกัน (shared dramas) ของกลุ่มคนที่ จะทำการสื่อสารแล้วนำไปใช้ทำการสื่อสารสามารถช่วยให้โครงการรณรงค์นั้นบรรลุผลสำเร็จได้ (Larson, 1992)

ดังนั้นในการศึกษานี้ ผู้วิจัยจึงเน้นการวิเคราะห์ผู้รับสารจากจินตสภาวะ (fantasy themes) ที่ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มแสดงออกมา จินตสภาวะดังกล่าวเป็นการสื่อภาษาเพื่อความเข้าใจตรงกันเกี่ยวกับโครงการรณรงค์ชยะแห่งแลกดตันไม้ และสามารถบ่งบอกถึงแรงบันดาลใจในการเข้าร่วมโครงการรณรงค์ชยะแห่งแลกดตันไม้ของคนในชุมชน ผลการวิจัยนี้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการสื่อสารที่สัมฤทธิ์ผลในชุมชนนี้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. ศึกษาสภาพแวดล้อมทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสถานการณ์การเข้าร่วมโครงการรณรงค์ชยะแห่งแลกดตันไม้ของคนในชุมชนแออัดคลองเตย
2. ศึกษาแรงบันดาลใจในการเข้าร่วมโครงการรณรงค์ชยะแห่งแลกดตันไม้ของคนในชุมชนแออัดคลองเตย
3. ศึกษากระบวนการตัดสินใจเกี่ยวกับการยอมรับนวัตกรรมชยะแห่งแลกดตันไม้ของคนในชุมชนแออัดคลองเตย
4. ศึกษาขั้นตอนการยอมรับนวัตกรรมชยะแห่งแลกดตันไม้ของคนในชุมชนแออัดคลองเตย

ปัญหำนำในการวิจัย

1. สภาพแวดล้อมทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสถานการณ์การเข้าร่วมโครงการรณรงค์ชยะแห่งแลกดตันไม้ของคนในชุมชนแออัดคลองเตยเป็นอย่างไร
2. แรงบันดาลใจในการเข้าร่วมโครงการชยะแห่งแลกดตันไม้ของคนในชุมชนแออัดคลองเตยเป็นอย่างไร
3. การเข้าร่วมโครงการชยะแห่งแลกดตันไม้ของคนในชุมชนแออัดคลองเตยผ่านกระบวนการตัดสินใจเกี่ยวกับการยอมรับนวัตกรรมอย่างไร

4. ขั้นตอนการยอมรับนวัตกรรมระยะแห่งแรกต้นไม้ของคนในชุมชนแออัดคลองเตยเป็นอย่างไร

ข้อสันนิษฐานการวิจัย

1. สภาพแวดล้อมทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม เป็นองค์ประกอบที่มีผลให้มีการแพร่หลายของจินตสภาวะ (fantasy Themes) ที่นำไปสู่วิสัยทัศน์ร่วมกัน (rhetorical vision) เกี่ยวกับโครงการณรงค์ระยะแห่งแรกต้นไม้

2. บุคคลที่มีอำนาจในระบบสังคม (authority decision) และความผูกพันของกลุ่ม (cohesiveness) เป็นแรงบันดาลใจให้คนในชุมชนแออัดคลองเตยเข้าร่วมโครงการณรงค์ระยะแห่งแรกต้นไม้

3. กระบวนการตัดสินใจยอมรับนวัตกรรมระยะแห่งแรกต้นไม้เป็นกระบวนการตัดสินใจที่ผ่านการพิจารณาคุณลักษณะทางนวัตกรรมมาแล้ว

4. ขั้นตอนการยอมรับนวัตกรรมของคนในชุมชนแออัดคลองเตยเป็นการยอมรับนวัตกรรมในขั้นนำไปใช้ (implementation stage)

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้จะเจาะจงทำการศึกษาและเก็บข้อมูลจากชุมชนแออัด 70 ไร่ เขตคลองเตย เนื่องจากเป็นชุมชนที่มีส่วนร่วมมากที่สุด (อรุณี สนิทหมื่นไวย, สัมภาษณ์, 28 กันยายน 2542) นอกจากนี้โครงการระยะแห่งแรกต้นไม้ในชุมชนแออัด 70 ไร่ เขตคลองเตย ได้เริ่มดำเนินการมาไม่นานจนเกินไป คือเริ่มจัดขึ้นครั้งแรก เมื่อวันที่ 26 กรกฎาคม 2541 จนปัจจุบัน ดังนั้น การทำการศึกษาวิจัยในขณะนี้จึงสามารถรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยต่างๆที่มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการระยะแห่งแรกต้นไม้ของคนในชุมชนแออัดคลองเตยได้

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ระยะแห่ง หมายถึง สิ่งของ 4 ประเภทได้แก่ แก้ว กระดาษ โลหะ พลาสติก

ประชาชนใน 3 ชุมชน ในที่นี้หมายถึง ประชาชนที่มีครัวเรือนตั้งอยู่ในชุมชน 70 ไร่ เขตคลองเตย ชุมชนสวนพลูพัฒนา เขตสาทร และชุมชนเชื้อเพลิงพัฒนา เขตยานนาวา

นวัตกรรม หมายถึง ความคิด การกระทำ หรือสิ่งของซึ่งบุคคลเห็นว่าเป็นของใหม่ ไม่ว่าจะสิ่งนั้นจะเป็นของใหม่นับแต่แรกพบหรือไม่ แต่ขึ้นอยู่กับการที่บุคคลรับรู้ว่าเป็นของใหม่โดยความเห็นของตนเอง ในที่นี้หมายถึง โครงการฯ ขยะแห้งแลกตันไม้

ทฤษฎีสัญลักษณ์เชิงลู่เข้า (symbolic convergence theory) หมายถึง ทฤษฎีทางการสื่อสารที่ใช้อธิบายวิธีการที่สมาชิกในกลุ่มใช้จิตสำนึกร่วมกันสร้างสัญลักษณ์ (sharing of group fantasies) ซึ่งบ่งบอกความหมาย อารมณ์ และแรงจูงใจในการกระทำที่นำไปสู่ความเป็นชุมชนผู้ร่วมอุดมการณ์ (rhetorical community)

จินตสภาวะ (fantasy theme) หมายถึง หน่วยพื้นฐานของการวิเคราะห์สารตามหลักของทฤษฎีสัญลักษณ์เชิงลู่เข้า โดยจินตสภาวะจะนำเสนอโครงสร้างของสารที่มีสีสันซึ่งได้รับการยอมรับและใช้กันภายในกลุ่ม

วิสัยทัศน์ร่วมกัน (rhetorical vision) หมายถึง องค์ประกอบที่มีการแต่งแต้มสีสัน (composite dramas) และจับใจคนจำนวนมากที่อยู่ร่วมกันในความเป็นจริงทางสัญลักษณ์ (symbolic reality) เดียวกัน ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า วิสัยทัศน์ร่วมกันมีลักษณะของการรวบรวมจินตสภาวะหลายๆจินตสภาวะไว้ด้วยกัน

สถานการณ์ หมายถึง สภาพการแพร่หลายแนวคิดเกี่ยวกับโครงการฯ ขยะแห้งแลกตันไม้ที่มีผลให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม

แรงบันดาลใจ หมายถึง สิ่งที่มีถึงความชอบธรรมในการแสดงวิสัยทัศน์ร่วมกัน (Rhetorical Visions) ออกมาและน่าจะเป็นที่ยอมรับได้ในชุมชน

กระบวนการตัดสินใจเกี่ยวกับการยอมรับนวัตกรรม ในงานวิจัยนี้หมายถึง การตัดสินใจในระดับบุคคลเพื่อสร้างทัศนคติต่อนวัตกรรม ซึ่งบุคคลจะมีทัศนคติต่อนวัตกรรมอย่างไรนั้น ขึ้นอยู่กับคุณลักษณะทางนวัตกรรม 5 ประการคือ ประโยชน์เชิงเปรียบเทียบ (การเปรียบเทียบประโยชน์ที่จะได้รับจากการใช้นวัตกรรมกับประโยชน์ที่ได้รับจากสิ่งเดิมหรือวิถีปฏิบัติเดิมที่นวัตกรรมจะถูกนำมาใช้แทนที่) ความเข้ากันได้ (ความเข้ากันได้ระหว่างนวัตกรรมกับค่านิยม ประสพการณ์ในอดีต และความต้องการของบุคคล) ความสลับบัซซัน (ความรู้สึกว่านวัตกรรมนั้นยากหรือง่ายที่จะทำความเข้าใจหรือนำไปใช้) การนำไปทดลองใช้ได้ (นวัตกรรมสามารถนำไปทดลองใช้ได้โดยผู้รับรู้สื่กว่าตนมีความเสี่ยงน้อย) และการสังเกตเห็นผลได้ (ผลของนวัตกรรมสามารถสังเกตเห็นหรือได้เห็นผลของการใช้นวัตกรรมนั้นจากผู้อื่น)

ชุมชนแออัดคลองเตย หรือชุมชนฯ ในงานวิจัยนี้หมายถึง ชุมชนแออัด 70 ไร่ เขตคลองเตย โครงการ ในงานวิจัยนี้หมายถึง โครงการรณรงค์ขยะแห้งแลกตันไม้

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

งานวิจัยชิ้นนี้เป็นงานวิจัยที่สามารถเพิ่มองค์ความรู้เกี่ยวกับกลยุทธ์การถ่ายทอดอุดมการณ์ขององค์กร รวมทั้งรูปแบบการรวมกลุ่มในชุมชน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐบาลและเอกชน โดยสามารถนำข้อมูลไปใช้ในการพิจารณาดำเนินงาน วางแผน ปรับปรุง ส่งเสริมการดำเนินโครงการพัฒนาชุมชนในลักษณะอื่นๆ รวมทั้งการรณรงค์เกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอยของประชาชนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ส่งผลให้เกิดสภาวะแวดล้อมที่ดีขึ้นและบรรลุแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 ในเรื่องการลดปริมาณขยะมูลฝอยต่อไป